

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Isagoge Sive Introductio Ad Vitæ Spiritualis
Perfectionem, Omnibus tam Regularibus, quàm Clericis
Sæcularibus, Confessariis, Concionatoribus, & Animarum
Pastoribus perquàm utilis, & specialiter ...**

Herlet, Johann Georg

Sulzbaci, Anno MDC.XCIII.

§. 22. De undecimo medio ad operandum ex charitate Dei, quod est
conferentia & colloquium spirituale.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37853

grum librum tibi elige, qui proposito conveniat, mores informet, devotionem augeat; quem timore Domini procedente, à principio usque ad finem congruâ devotione & debitâ reverentiâ debes studere. Quartò debes advertere, ad quid vel propter quid legis. Et certè principalis intentio tua debet esse puritas cordis, non vanitas: non tantum ut scias, sed multò minus ut sciaris; sed ut tibi proficias, & aliis pro tuo modulo. Debes igitur, ut immediatius lectionem ad puritatem referas, semper aliquid de lectione extrahere, quod tuo proposito conveniat, quod memoriam occupet, quod te ad proficiendum admoneat; ut sis animal mundum, quod consuevit ruminare. Sed & alios fructus potes in lectione quarere, ut scilicet nunc legendò nunc orando, nunc operando exercitia varies, & tadium mentis devites. Stude ergò in omnibus, quæ consueveris exercere, delectationem aliquam invenire: delectatio enim servat operantem in opere. Time in omnibus tadium mentis &c.

§. 22.

De undecimo medio ad operandum ex charitate Dei, quod est conferentia & colloquium spirituale.

239. SUadet hoc medium S. Basilius *serm. de Abdicat.* dicens: Finales, qui habeantur sermones, magnoperè nò attendito; sed si quæ ex divinis literis ad salutem animæ pertinentia memoratè

one

morari audieris, tūm verò ad ea adienda docto te intellectu & scientiā preditum. Acerba gustatu tibi ea sunt, quæcumq; de mundanis rebus memorentur: contraq; favis mellis similia, quæ pietatis colentibus viris narrentur. Et *serm. 2. de Institut. Monachor. Sermo futilis & quæ à familiaribus ac mutuis congressionibus mentis nasci solet distractio, prorsus exterminator.* At si quid ad animarum edificationem utile sit, de hoc tantummodò sermo habeatur. Ad exemplum scilicet & imitationem Christi, qui vanos discipulorum & aliorum sermones praeficit, & in spirituales convertit. Nam cum accederent discipuli ejus, ut ostenderent ei edificationes templi; Ipse statim subintulit: *Videtis hæc omnia? Amen dico vobis, non relinquetur hic lapis super lapidem, qui non destruetur.* &c. *Matth. 24.* Et cum quidam adveniret, nuntiantes Illi de Galileis, quorum sanguinem miscuit Pilatus cum sacrificiis eorum. Ipse respondens dixit illis: *putatis, quod hi Galilei pro omnibus Galileis peccatores fuerint, quia talia passi sunt? Non dico vobis: Sed nisi penitentiam habueritis, omnes similiter peribitis* *Luc. 13.* Habent siquidem colloquia spiritualia & conferentiæ de rebus piis duplicem effectum, qui uterque ad Charitatem Dei exercendam servit: Nam primò intellectum illuminant, instruunt & informant cognitione seu notitiâ rerum spiritualium, & Divinarum Perfectionum, propter quas Deus est summè diligibilis. Dum enim singuli in conferentiâ, quæ vel legerunt, vel audierunt, vel proprio Marte & ingenio

invenerunt, in medium proferunt, & cum omnibus auditoribus communicant; accidit, ut singuli omnium doctrinas & sententias percipiant: atq; ita singuli omnium, & omnes singulorum fiant discipuli simul & Magistri. Unde S. Chrysostomus homil. 11. ad popul. Quoniam se quisq; per seipsum emendare facile non potest, faciamus sodalitia & collationes; & quod in conviviiis pauperes faciunt, quoniam non potest quisq; solus convivium exhibere perfectum, convenientes omnes ex symbolo convivium conferunt; hoc & nos faciamus; postquam per nos ipsos torpidi sumus, collationas facientes, inter nos consilium spondeamus conferre, & admonitionem, & exhortationem, & increpationem &c. Ut ex singulorum studio omnes recte agamus. Nec refert, quod cæteri in colloquio jam antecederet etiam legerint in libris, quæ unus ex collocutoribus profert: Nam cum sit utilis ad instruendum lectio; adhibitâ tamen collatione majorem intelligentiam præbet: melius est enim conferre; quàm tantum legere: collatio namq; docibilitatem facit: Nam propositis interrogationibus cunctatio rerum excluditur; & sæpe objectionibus latens veritas approbatur: quod enim obscurum aut dubium est, conferendo cito perspicitur; Inquit S. Isidorus lib. 3. de Summo Bono c. 14. Propter quod reliqui audientes narrari talia à quopiam, quorum ipsi jam habent notitiam, confirmationem potius perfectæ scientiæ ex eorum repetitione, quàm ullum ex frequentia capiant collatione fastidium; uti monet Cassianus collat. 14. c. 13. Adcit S. Basilius

in constitut. Monast. c. 13. quod etiam tempore ad relaxationem animi concessio spiritualia colloquia instituere debeamus; ut sic quasi ludendo sapientiam & intelligentiam nobis comparemus: postquam enim dixisset, vitandas omnes omnino in sermone facetias esse, & scurrilem dicacitatem, subdit: *Cæterum si usus etiam inciderit aliquando, ut remittenda aliquantum tristitia causa sermone ad hilaritatem excitemur, danda omnino opera est, ut spirituali lepore referta sit, oratio nostra, & Evangelico sale condita: ut recta, qua interius sit, Sapientia gratum foras odorem aspiret, dulciterq; auditorem & animi relaxatione & intelligentie festiuitate delectet.* Et *ibidem c. 12.* vult rejici omnes omnino sermones, qui non sunt de virtute, aut de opere aliquo instante & urgente, aut aliter ad proximi ædificationem non pertinent. *Verborum, ait, ea opinor, utilitas fuerit, si aut de virtute disseratur; aut si ad rei alicujus, qua facienda instet urgeatq; usum sermo accommodetur; aut etiam deniq; ad audientium ædificationem referatur.* *Qui autem in alio quovis genere sermones versantur, ij rejici tanquam supervacanei, ac inutiles debent.*

Secundus effectus spiritualium colloquiorum est, quod voluntatem audientium & colloquentium moveant & promoveant ad pios affectus excitandos, & ad salutaria majoris perfectionis proposita concipienda, ipsamq; ad Dei amorem accendant & inflamment. *Lapis sæpe ad lapidem concussus, scintillas exilire facit; tamen si*

nihil

nihil frigidius lapide, nihil igne calidius attamen
 concussio victa natura ignem elicit. Quod cum
 in lapillis contingit; multo magis idem fit & in
 animabus, quae per colloquia spiritualia tanquam
 per reciprocos ictus mutuam atteruntur, & ig-
 ne spiritus concalescunt, inquit S. Chryosto-
 mus homil. 6. advers. Anom. & exemplo suo
 confirmat S. Augustinus lib. 1. confess. c. 10. di-
 cens. colloquebamur soli (ipse videlicet & ma-
 ter) valde dulciter, & praeiorum obliti, qua-
 rebamus inter nos, qualis futura esset vita aet-
 na Sanctorum, quam nec oculus vidit, nec au-
 ris audivit, nec in cor hominis ascendit. Cumq[ue]
 ad eum finem sermo perduceretur, ut carnalium
 sensuum delectatio quantalibet praeter illius vita ju-
 cunditate non comparatione, sed nec commemora-
 tione quidem digna videretur; erigentes nos ar-
 dentiori affectu in id ipsum, perambulavimus gra-
 datim cuncta corporalia & ipsum caelum; & ad-
 huc ascendebamus cogitando & loquendo. Te
 (Deus) & miranda opera tua &c. Domine, tu
 scis, quod illo die, cum talia loqueremur, mundus
 iste nobis inter verba vilesceret cum omnibus de-
 lectionibus suis.

240. Porro notanda est hic distinctio inter
 conferentias seu collationes spirituales, & col-
 loquia privata. Nam collationes seu conferen-
 tia dicuntur, quando certis ac praefixis tempo-
 ribus & locis plures conveniunt ex condic-
 to, & de suo rerum spiritualium penu seu promp-
 tuario conferunt in commune sermones de ob-
 jecto per colloquii praesidem determinato. v. g.
 de Na-

de Naturâ, actibus, & praxi alicujus virtutis &c. Undè juxta Joannem Crombetium *lib. 6. de studio perfect. c. 17.* requiritur ad conferentias seu collationes spirituales utiliter instituendas, ut Magister aliquis & director præsit, qui auctoritate cæteris collocutoribus, major & rerum spiritualium usu exercitior, materiam designet, interrogationes formet, tempus & moram respondendi ad illas cuilibet tribuat, totumq; negotium ita prudenter & dextrè moderetur, nè in lites & frivolas contentiones seu verborum pugnas desinat; adeoque munus & officium Directoris est *primò*, ut omnibus in unum aliquem certum ac præfixum locum convenientibus, ipse quæstionè proponat discutiendam; v. g. quibus potissimum armis hæc illata tentatio vincatur? quâ ratione charitas possit inter domesticos conservari? quibus stimulis & motivis fervor spiritus possit continuari? &c. *Secundò* ut interroget singulatim, non omnes, sed peritiores, quid hac de re legerint, vel ab aliis audierint, vel ipsi judicent & sentiant; respondentem verò quemlibet, si opus fuerit, adjuvet, suggerendo quæ alter nescit; vel in meliorem sensum interpretando, quæ minus peritè enuncia- vit; vel reducendo ad scopum, si ab eo defle- ctat; vel asserendo lucem obscurioribus dictis; vel rectè prolata roborando rationibus novis, exemplis idoneis, Sacræ Scripturæ testimoniis, Sanctorum Patrum sententiis &c. *Tertiò*, ut omnium sententias colligens & expendens, se- ligat ac definiat, quid sentiendum & tenendum sit; addatq; brevem aliquam adhortationem ad

ad ea alacriter & exactè præstanda, quæ sic discussa & definita fuerunt. Formulam & specimen huiusmodi spiritualis conferentiæ seu collationis exhibet Abbas Moyſes apud Cassianum *collat. 2.* ubi refert, quod seniores propter studium perfectionis convenerint ad S. Antonium Magnum. Cùm autem proposita fuisset quæstio, quænam virtus possit Monachum à Diaboli deceptione illæsum custodire, & varii varias virtutum species attulissent, ipse B. Antonius tandem omnium sententias colligens, & collaudans, propositam quæstionem postremò sententiâ suâ definivit, dicendo, quod omnes virtutes æ ipsi allatæ sint quidem utiles & necessariæ propter rationes à singulis adductas; nihilominus principatum obtineat sola virtus discretionis.

241. *Colloquia spiritualia privata* dicuntur, quando in familiari discursu aliquorum, sive in sive extra horam recreationis, domi vel in itinere sermo habetur de rebus spiritualibus, qui colloquentes, & audientes ædificare sit idoneus. Quomodò Apostolus monet facere Ephesios, c. 4. dicens. *Sermo vester semper in gratiâ sale sit conditus; ut sciatis, quomodò oporteat vos unicuiq; respondere. Omnis autem sermo malus ex ore vestro non procedat; sed si quis bonus ad ædificationem fidei, ut det gratiam audientibus.* Quæ verba exponens S. Hieronymus, ait, nobis ab Apostolo commendari sermonem, qui docet virtutes sequendas, vitia fugienda. Et S. Chrysostomus *homil. 14. in ciat. Epist.*

one

Epist. docet, præscribi nobis sermonem, qui moneat, instruat, doceat, differatq; de compunctione, de pietate, de eleemosynâ, & rebus harum similibus. Scribit autem Apostolus eam admonitionem ad omnes Fideles Ephesi habitantes, siuè laici si sint siuè Clerici; ut facilè detur intelligi, qualia colloquia habere debeant Religiosi, tum inter se, tum inter sæculares. In Dei seruo omnia debent bona videri; nec ex aliquâ parte puritas ejus debet maculari. Quid enim prodest mundam habere vitam & os sordidum; cum dicat Dominus, quod unusquisq; verbis suis aut justificabitur, aut condemnabitur. Nec credibile potest videri, benè vivere eum, qui malè loquitur; cum ex abundantia cordis os loquatur; & bonus homo de bono thesauro proferat bona. Inquit S. Ambrosius in c. 4. ad Ephesios. Hoc nempe loquuntur quiq;, quod diligunt; & delectabiliter audiunt, quod assiduis cogitationibus volunt; ut ait D. Prosper lib. 3. de vitâ contemplat. c. 6. Unde videmus agricultores, cum in unum coadunantur, repente & sine tadio de iis, quæ agricultura sunt, sermocinari; artifices Mechanicos de suis artificiis, Mercatores de suis mercimoniis; uti observat Laurentius Justinianus lib. de disciplinâ & perfect. mon. c. 15. Et juxta Poëtam.

*Nauta de ventis, de tauris narrat arator,
Enumerat miles vulnera, pastor oves.*

Si ergò homo Religiosus diligit Deum, perfectionem, virtutes, profectum, orationem,

mo-

modestiam, & similia, quæ professioni ipsius congruunt; procul dubio de talibus frequenter ac quasi semper sermonem instituet: *Ex abundantia enim cordis os loquitur. Matth. 12.*

242. Ne verò Tyronibus & Novitiis desit materia formandi discursus spirituales, eam suggerit B. Laurentius Justinianus supra, dicens: *Studeant Christi servi, cum in unum congregantur, & invicem reperiuntur, semper de rebus necessariis, vel de animæ profectibus habere sermonem. Maximam namq[ue] & indeficientem loquendi materiam invenient, si de miseria presentis vitæ, de periculis hujus peregrinationis, de variis tentationum generibus, de Diaboli fraudibus, de vitiorum deformitate, de virtutum ornamentis & meritis, de mortis inevitabili necessitate, de pœnis inferni, de regno Dei, & præmio paradisi conferant; frequentius verò de Dei ineffabili charitate humano generi per Christum & in Christo exhibitâ sermonem instituunt. Et S. Chrysostomus homil. in Calend. habitâ: Cum aliis sedens, non de rebus externis disseras, neq[ue] de his, quæ nobis perparam, aut planè nihil conducunt; sed de Religione nostrâ, de gehenna, de Regno cælorum: Non autem de rebus inanibus & supervacaneis, cujus generis hæc sunt: quis magistratum gerit? quis Magistratu abiit? quâ de causâ hic mulctatus sit? Unde ille tantum lucratus sit & locupletissimus evaserit? quid ille reliquerit moriens? ac multa his similia. Item S. Bernhardus in formulâ S. vitæ: Cum loqueris, verba tua sint rura, vera, ponderosa, ac de*

kk Deo.

Deo. Si secularis loquitur tecum, ac vana proponit; quam citissime potes, succide sermonem, & transfer te ad ea, quæ Dei sunt: Nam qui de terrâ est, non mirum, si de terrâ loquatur. Sed si quis profiteretur se esse cælestem; loqui debet de Cælo, & circumcidere verba terrena. Atq; hinc proderit, imò in Tyronibus necessarium erit, ut antecederet per lectionem pii alicujus libri se præparent ad spirituale colloquium, quæ quidem præparatio commodè ab ipsis fieri potest vel immediatè ante mensam; vel sub ipsa lectione mensali, captando occasionem ex materiâ obviâ conditioni & capacitati eorum accommodatâ; sic enim adimplebunt illud Regulæ S. Augustini: *Quod vobis secundum consuetudinem legitur, sine tumultu & contentionibus audire; nec sola vobis sauces sumant cibum, sed & aures esuriant Dei verbum.* Ipsamq; suam Legislatorem imitabuntur, qui etiam in solenni die natalis sui, quo aliqui solemus erga nos liberaliores esse in cibo & potu sumendo, peracto prandio cum suis ad disputandum sedit; ut ipse testatur *lib. de beatâ vitâ.* Quod si unus aliquis quæstionem proposuerit, & quibus potuit argumentis prosecutus fuerit; cæterorum erit, ex suæ quoq; penû memoriæ depromere, quæ circa materiam propositam aliquando vel ipsi legerunt in Bibliis, Conciliis, Patribus, Historicis aut Asceticis Scriptoribus; vel ab aliis fide dignis viris audierunt. Varietas enim colloquentium reddit conversationem valdè jucundam, & salutarem etiam auditoribus; unde

de singulis permittenda est libera facultas & spatium proferendi, quod ad materiae prosecutionem servit: nec alicujus sermo interpolari aut abrumpi debet; nisi talis esset, qui spiritua- lem discursum impediret.

S. 23.

De medio duodecimo ad operandum ex cha- ritate Dei, quod est meditatio seu oratio mentalis.

243. QUAM necessaria nobis in hac vita con- ditutis sit meditatio rerum Divinaru ad illuminationem intellectus, & ad motionem voluntatis nostrae erga Deum, quamq; utilita- tem & fructum nobis ea praestet, satis declarat Regius Propheta Psalm. 1. dicens: In lege ejus meditabitur die ac nocte; Et erit tanquam lig- num, quod plantatum est secus decursus aqua- rum, quod fructum suum dabit in tempore suo &c. Item Psalm. 38. In meditatione sua exar- descet ignis, non alius nisi divini amoris. Et Ps. 118. Nisi quod lex tua meditatio mea est, tunc forte periissem in humilitate mea. Meditatio, teste B. Laurentio Justiniano de Cast. con. c. 22. Cor, amovet ab exterioribus, Et ad se redire com- pellit. Hac est disciplina mentis, spiritualis pa- dagogus, orationis funiculus, incipientium eru- ditio, Et intentionis mentis provida gubernatrix, disponit ad contemplationem, animae munditiam operatur, ministrat devotionem, in corde spiri- tualem

Kk 2

one